

RECULL DE LA COMISIÓ DE CETOLOGIA DE LA INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL.* II: ANYS 1974 I 1975 **

Joaquim Pelegrí ***

Rebut: novembre 1978

ABSTRACT

Cetaceans collected by the Comissió de Cetologia of the Institució Catalana d'Història Natural * during 1974 and 1975 **

This second report of the Comissió de Cetologia of the Institució Catalana d'Història Natural includes 34 records of Cetaceans in the Mediterranean area between the French border in the North and Valencia in the South, and also from the Balearic Islands. From other coasts of the Spanish state there are few citations as there are no periodical surveys. We are trying to create local groups all along the Spanish state coasts to avoid this lack of information.

The existence of six strandings of striped dolphin (**Stenella coeruleoalba**) obliges to discuss its incidence in the past and in the present. It seems that now the striped dolphin is becoming a very common species in the Catalan Mediterranean coast. The situation of the common dolphin (**Delphinus delphis**) would be opposed. For the remaining species the situation is the same that CASINOS & VERICAD (1976) evidenced.

In each case the locality, date, morphological and biological data, preserved material, references and observer are noted. A short description of the specimens collected is following:

Balaenoptera physalus

1. Stranded dead specimen on Caló des Mort (Formentera Island).

Physeter macrocephalus

2. Stranded on platja del Grau (Plana Alta). Preserved: right flipper.
3. Stranded dead specimen on Favaritx (Menorca Island).
4. Stranded dead specimen on Palmeral beach (l'Alacantí), after a storm.
5. Stranded on Os Castros (Lugo, Bay of Biscay).
6. Stranded on Badalona (Barcelonès).

* Comissió de Cetologia: Josep-Antoni Alcover, Joan Caldés, Adrià Casinos, Francesc Castelló, Maria-Rosa Clemente, Ramon Coll, Albert Cortadas, Salvador Filella, Esteve Grau, Miquel Griñó, Antoni Jonch, Joan Mayol, Joaquim Pelegrí, Eduard Recasens, Gabriel Ribà, M. Assumpció Roset, Maria-Victòria Vives i Jaume Xampany.

** Contribució número 11 de la Comissió de Cetologia de la Institució Catalana d'Història Natural.

*** Museu de Zoologia. Apartat 593. Parc de la Ciutadella. Barcelona, 3.

Ziphius cavirostris

7. Stranded on La Magdalena (near Santander, Bay of Biscay).

Delphinus delphis

8. Caught outside Es Castell (Menorca Island).

Stenella coeruleoalba

9. Stranded dead specimen on Castelldefels (Baix Llobregat). Preserved: complete skeleton and internal and external parasites.
10. Caught by local fishermen off Cubelles (Garraf). Preserved: skull and flippers.
11. Stranded dead specimen on bay of Pollença (Mallorca Island). It showed injuries. Preserved: complete skeleton, internal and external parasites and stomach contents (cephalopod beaks).
12. Stranded on Sitges (Garraf). It showed injuries. Preserved: stomach contents (cephalopod beaks of the families **Gonatidae** and **Sepiolidae** and the species **Loligo vulgaris** Lam.). External parasites.
13. Stranded on Orpesa (Plana Alta). Preserved: skull and flippers.
14. Stranded on Sant Pere Pescador (Alt Empordà), after a storm. Preserved: complete skeleton.

Tursiops truncatus

15. Skeleton found in Punta del Fangar (Delta de l'Ebre). Preserved: skull.
16. Stranded on Punta Negra (Mallorca Island).
17. Skull found in the marshes of the Guadalquivir River, Atlantic Ocean.
18. Stranded on Castelldefels (Baix Llobregat). Preserved: skull, half lower jaw and a vertebra.
19. Stranded on Badalona (Barcelonès).
20. Pieces of a skeleton found in Tarragona (Tarragonès). Preserved: right lower jaw, a scapula, a rib and an intervertebral disc.
21. Skull found in Punta de la Banya (Delta de l'Ebre). Preserved: skull.
22. Dead stranded on Lienres (Asturies, Bay of Biscay).
23. Stranded on Motril (Granada, Mediterranean).
24. Caught on Torrevieja (Baix Segura).

Grampus griseus

25. Stranded on Rincón de la Victoria, near Málaga, Mediterranean.
26. A group of 10-14 specimens observed swimming (40° 25' N, 2° 10' E). Pictures were taken.
27. Stranded dead specimen on Garraf (Garraf).

Indetermined specimens

28. Small delphinid stranded on La Mola (Formentera Island).
29. Small delphinid (**Stenella coeruleoalba** or **Delphinus delphis?**) caught by local fishermen off Barcelona. Bought at the Central Fish Market of Barcelona.
30. Delphinid stranded on Port d'Es Canonge (Mallorca Island).
31. Delphinid (**Tursiops truncatus?**) stranded on the Coll d'En Rabassa (Mallorca Island).
32. Small delphinid stranded on Cala Galdana (Menorca Island).
33. Cetacean stranded on Torrevieja (Baix Segura).
34. Small cetacean stranded on Alboraia (l'Horta).

INTRODUCCIÓ

En el primer recull (1973) de la Comissió de Cetologia de la Institució Catalana d'Història Natural (CASINOS & FILELLA, 1975) s'indicà el propòsit manifest de continuar la tasca de donar notícia de les citacions de cetacis que es produïssin al llarg de tot el litoral català i de la resta de l'Estat espanyol. Aquest segon recull, que correspon als anys 1974 i 1975, és el resultat d'aquesta continuïtat.

Les cites que presentem corresponen en la seva majoria (82 %) a les nostres costes; de les de la resta de l'Estat espanyol, només quatre corresponen a l'Atlàntic. Aquesta gran desproporció és condicionada per la manca d'un control eficaç de les cites en una bona part del litoral de l'Estat.

La manera de presentar les dades s'ajusta a l'esquema del recull de l'any 1973 (CASINOS & FILELLA, 1975). S'hi ha introduït alguns canvis, entre els quals volem destacar el mètode per a la biometria dels catxalots. Fins fa poc, la Comissió prenia les mesures d'aquests animals segons una adaptació del mètode del COMMITTEE ON MARINE MAMMALS (American Society of Mammalogists) (1961) per a petits cetacis, i ara hem optat pel sistema anomenat Discovery, segons el descriu BERZIN (1972), que és específic per a aquesta espècie i del qual ja s'havia inclòs alguna mesura en altres treballs de la Comissió. Aquest mètode, amb petites variants, és generalment el més emprat per donar les dades biomètriques de catxalots. El caràcter recent d'aquest canvi, junt a problemes per obtenir les mesures en alguns exemplars, dona un aspecte força incomplet a la taula de biometria d'aquesta espècie, que esperem completar en posteriors treballs.

Per a la resta d'espècies, hom continua utilitzant el mètode proposat pel COMMITTEE ON MARINE MAMMALS (1961).

La informació de cada citació es distribueix en una relació numerada de totes elles, quatre taules i dos mapes. L'ordenació i denominació de les espècies s'ha fet d'acord amb CASINOS & VERICAD (1976), i les citacions d'una mateixa espècie s'han ordenat cronològicament. En aquesta relació s'ha fet constar, sempre que ha estat possible, nom de l'espècie, localitat, data, circumstàncies de la citació, dades biològiques més importants, material esquelètic que se n'ha conservat, relació dels treballs en què se'n fa esment i noms del comuni-

cant a la Comissió de Cetologia. En les taules hem inclòs dades biomètriques (vegeu taules 1 i 2), de les vísceres (vegeu taula 3) i de la dentició (vegeu taula 4), referents a aquells exemplars dels quals es té l'esmentada informació. En els mapes s'han situat totes les citacions i s'hi fa referència pel seu número d'ordre.

El material esquelètic ha estat conservat gairebé sempre en el Museu de Zoologia de Barcelona (MZB), col·lecció de la Comissió de Cetologia de la Institució Catalana d'Història Natural (col·lecció de la CCICHN).

TAULA 1. 9: Distància de la fenadura de la cua al marge posterior de l'aleta dorsal; 10: Longitud des de la fenadura de l'aleta caudal al final; 11: Envergadura (amplària) de l'aleta caudal; 16: Amplada màxima de l'aleta pectoral; 17: Distància des de l'altre punt d'inserció de l'aleta al centre de l'aleta en línia recta.

9: Distance from bifurcation of tail to posterior margin of dorsal fin; 10: Length of caudal fin from bifurcation to end; 11: Span (width) of caudal fin; 16: Maximum width of thoracic fin; 17: Distance from outer point of insertion of fin to center of fin along a straight line.

N	2	3	4
S	♀	♂	?
D	8.4.74	6.6.74	14.6.74
M			
9	3240		
10		1307	750
11		2615	1500
16		430	
17	890		

N: número de l'exemplar (number of specimen); S: sexe (sex); D: data (date); M: mesures, en mm (measurements, in mm).

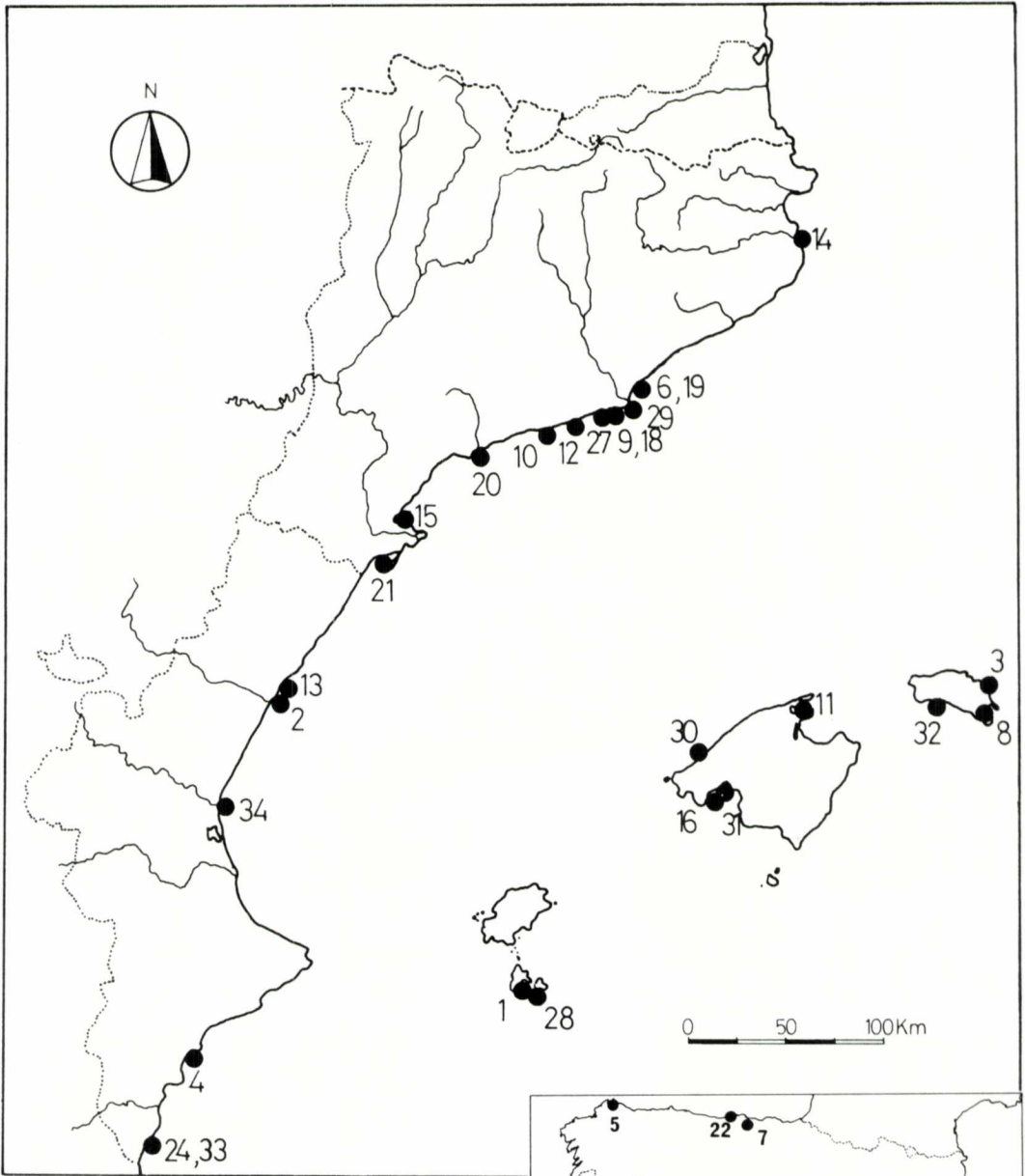
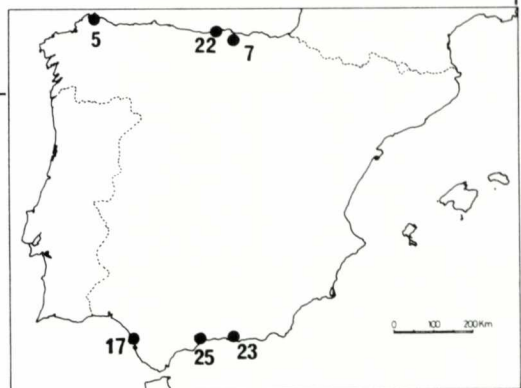

FIG. 1. Distribució al litoral dels Països Catalans dels exemplars esmentats; els números són els que s'indiquen al text.
 Records of Cetaceans in the Països Catalans (Catalonia, Valencia and Balearic Islands) littoral; numbers as in text.

FIG. 2. Distribució al litoral de la resta de l'Estat espanyol dels exemplars esmentats; els números són els que s'indiquen al text.
 Records of Cetaceans in the remaining littoral of Spain; numbers as in text.

RELACIÓ DE LES CITACIONS

MYSTICETI

A) *Balaenopteridae*

Balaenoptera physalus Linné 1758; rorqual comú.

1. Embarrancat mort a Caló des Mort (illa de Formentera), a mitjan gener 1974. Estat avançat de descomposició. Sexe indeterminat. Longitud total (L.t.): uns 20 metres.
Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Francesc Vallhonrat (Barcelona).

ODONTECETI

B) *Physeteridae*

Physeter macrocephalus (Linné 1778); catxalot.

2. Embarrancat a la platja del Grau (la Plana Alta), 8 abril 1974. Estat avançat de descomposició. Femella semiadulta. L.t.: 9.800 mm. Material conservat: esquelet de l'aleta pectoral dreta (dipositat al MZB, col·lecció de la CCICHN).
Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Comandant de la Guàrdia Civil del Grau.
3. Trobat mort a Favaritx (illa de Menorca), 6 juny 1974. Estat avançat de putrefacció. Mascle jove. L.t.: 5.800 mm.
Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Pere Prats (Maó, illa de Menorca).
4. Embarrancat mort al Palmeral (l'Alacantí), 14 juny 1974. Es va trobar tres dies després d'un vent de llevant molt fort, amb mar de fons. Sexe indeterminat. L.t.: 6-7 metres (vegeu taula 4).
Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Antoni Escarré (Alacantí).
5. Trobat a la platja de Os Castros (Lugo), agost 1974.
Comunicant: ressenya a «El Progreso», de Lugo.
6. Massa espermàtica trobada a la platja de Badalona (Barcelonès), agost 1975. Estat avançat de putrefacció (hi ha la possibilitat que procedís d'algun lloc més apartat).

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Guàrdia Civil de Badalona.

C) *Hyperoodontidae*

Ziphius cavirostris (Cuvier 1823); balena de Cuvier.

7. Embarrancat a la platja de La Magdalena, prop de Santander (Cantàbria), 2 maig 1974. En bastant mal estat. Mascle adult. L.t.: 5.980 mm.
Bibliografia: CENDRERO, 1976.
Comunicant: Orestes Cendrero (Santander).

D) *Delphinidae*

Delphinus delphis (Linné 1758); dofí comú.

8. Trobat a Es Castell (illa de Menorca), 4 agost 1975. Ofegat entre les xarxes d'un pescador. Fou examinat poc després. Mascle adult. L.t.: 1.900 mm (vegeu taula 4).
Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicants: Cèlia Casinos i Adrià Casinos (Barcelona).

Stenella coeruleoalba (Meyen 1833); dofí ratllat.

9. Embarrancat mort a la platja de Castelldefels (Baix Llobregat), 28 agost 1974. Fou examinat poc després. Femella. L.t.: 1.580 mm. Pes: 41,5 kg. L'estómac era buit (vegeu taula 4). Material conservat: esquelet complet i paràsits (externs i interns) (dipositat al MZB, col·lecció de la CCICHN).
Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Càmping «Toro Bravo».
10. Mort en alta mar per uns pescadors locals, el cos fou abandonat a l'abocador de brossa de Cubelles (Garraf), 6 octubre 1974. L'avançat estat de descomposició de l'animal impedí de prendre'n dades biomètriques. Sexe indeterminat. L.t.: 1.850 mm (vegeu taula 4).
Material conservat: crani i l'esquelet de les aletes pectorals (dipositat al MZB, col·lecció de la CCICHN).
Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicants: Emili Esteve i Oriol Pallàs (Barcelona).
11. Trobat mort a la badia de Pollença (illa de Mallorca), 23 març 1975. Fou examinat poc després i presentava di-

TAULA 2. 1: Longitud total (des de la punta de la mandíbula a la part més profunda de la fenestra entre els dos lòbuls de l'aleta caudal o al centre de la vora posterior de l'aleta, si no existeix fenestra); 2: Longitud des de la punta de la mandíbula superior al centre de l'ull; 3: Longitud des de la punta de la mandíbula superior fins a l'apex de la protuberància frontal; 4: Longitud des de la punta de la mandíbula superior a la comissura bucal; 5: Longitud des de la punta de la mandíbula superior a l'orifici extern; 6: Des del centre de l'ull a l'orifici auditiu (directe); 7: Des del centre de l'ull a la comissura bucal; 8: Des del centre de l'ull al punt mitjà del(s) orifici(s) nasal(s) (directe); 9: Longitud des de la punta de la mandíbula superior a l'orifici nasal, segons la línia mitjana, o al punt mitjà entre els dos orificis nasals; 10: Longitud des de la punta de la mandíbula superior fins a la inserció de l'aleta pectoral; 11: Longitud des de la punta de la mandíbula superior fins a la punta de l'aleta dorsal; 12: Longitud des de la punta de la mandíbula superior fins al punt mitjà del melic; 13: Longitud des de la punta de la mandíbula superior fins al punt mitjà de l'orifici genital; 14: Longitud des de la punta de la mandíbula superior fins al centre de l'anús; 15: Projectió de la mandíbula inferior sobre la superior; 17: Gruix del greix, a la línia mitjana dorsal a l'inserció anterior de l'aleta dorsal; 18: Gruix del greix, a la línia mitjana lateral a la semilongitud; 19: Gruix del greix, a la línia mitjana ventral a la semilongitud; 21: Perímetre, en el pla transversal en la intersecció de les axilles; 22: Perímetre màxim; 22': Descripció de la seva localització com a distància

N.	7	8	9	10	11	12	13	14	16	19	22	27
S.	♂	♂	♀	?	♀	♀	♀	?	♂	?	♀	♀
D.	2.5.74	4.8.75	28.8.74	6.10.74	23.3.75	17.6.75	6.12.75	15.12.75	18.1.75	7.9.75	21.4.74	-2.75
M.												
1	5980	1900	1580	1850	1270	1865	2200	1610	2650	2930	5100	2730
2			290	330	255	300		308	370			
3	200	125	105	120	73	118	110	100	105			
4	250		250	277	205	245	275	255	295			
5			345		300	325	425	260				
6			53		50	52	100					92
7		60	55	60	50	45	50		80			
8			197	190	145	197	215		170			
9		330	315	325	230	295	315	305	345	420		
10			400		335	410	475	430	530	690		
11		1160	1035		617	845	1250	970	1680			
12			810			855		840				
13		1320	1120			1210	1440	1080	1640	2000		
14		1250	1140		920	1265	1510	1160	1850			
15			2	7	4	2						
17		14	10		15	14						
18		10	9		10	13						
19		18	10		14	13						
21		1120	850		710	825	980		1500			
22		1160	860			843	1020		1640			
22'			660			815			1250			
23		780	455		404	515	620		840			
24		4	10	12	8	8						
24*		30	25	17	18	24	25		35			50
25			13			18	36					
25*			13			16	38					
26		95				110	110					
26*		35	97		90	14	15		30			
27			16	20	13	22						
27*		25	13	13	8	13	20		35			
29	250	310	260	300	195	265	310	230	400	385	1230	
30		215	180	215	155	192	225	180	275	250		
31		110	80	95	63	87	105	115	155	165		
32		175	140	170	115	137	200		280			
33		260	240	300	180	255	350	205	395		770	
34	1460	380	315	430	290	353	470		560		1170	
35		130	110	122	105	110	145		185			
36		30	25	18	18	16	25		40			

N: número de l'exemplar (number of the specimen); S: sexe (sex); D: data (date); M: mesures, en mm (measurements, in mm); 7: *Ziphius cavirostris*; 8: *Delphinus delphis*; 9-14: *Stenella coeruleoalba*; 16, 19: *Tursiops truncatus*; 22: *Globicephala melaena*; 27: *Grampus griseus*.

des de la punta de la mandíbula superior; 23: Perímetre, en un pla transversal de la intersecció amb l'anus; 24: Dimensions de l'ull: altura; * longitud; 25: Longitud de les obertures mamàries: dreta; * esquerra; 26: Longitud: orifici genital; * orifici anal; 27: Dimensions dels orificis respiratoris: amplària; * longitud; 29: Longitud de l'aleta pectoral (des de la inserció anterior fins a la punta); 30: Longitud de l'aleta pectoral (des de la inserció posterior o aixella fins a la punta); 31: Amplària màxima de l'aleta pectoral; 32: Altura de l'aleta dorsal (des de la punta fins a la base); 33: Longitud de la base de l'aleta dorsal; 34: Amplària de l'aleta caudal (de punta a punta dels dos lòbuls); 35: Distància des del punt més proper a l'extrem anterior dels lòbuls de la cua fins la fenedura mitjana; 36: Profunditat de la fenedura mitjana entre els lòbuls de la cua.

1: Total length; 2: Length, tip of upper jaw to center of eye; 3: Length, tip of upper jaw to apex of melon; 4: Length of gape (tip of upper jaw to angle of gape); 5: Length, tip of upper jaw to external auditory meatus; 6: Center of eye to external auditory meatus (direct); 7: Center of eye to angle of gape (direct); 8: Center of eye to center of blowhole(s) (direct); 9: Length, tip of upper jaw to blowhole along midline, or to midlength of two blowholes; 10: Length, tip of upper jaw to anterior insertion of flipper; 11: Length, tip of upper jaw to tip of dorsal fin; 12: Length, tip of upper jaw to midpoint of umbilicus; 13: Length, tip of upper jaw to midpoint of genital aperture; 14: Length, tip of upper jaw to center of anus; 15: Projection of lower jaw beyond upper; 17: Thickness of blubber, mid-dorsal at anterior insertion of dorsal fin; 18: Thickness of blubber, mid-lateral at midlength; 19: Thickness of blubber, mid-ventral at midlength; 21: Girth, on a transverse plane intersecting axilla; 22: Girth, maximum; 22': Describe location as distance from tip of upper jaw; 23: Girth, on a transverse plane intersecting the anus; 24: Dimensions of eye: height; * length; 25: Length, mammary slits: right; * left; 26: Length, genital slit; * anal opening; 27: Dimensions of blowhole(s): width; * length; 29: Length, flipper (anterior insertion to tip); 30: Length, flipper (axilla to tip); 31: Length, flipper (maximum); 32: Height, dorsal fin (fin tip to base); 33: Length, dorsal fin base; 34: Width, flukes (tip to tip); 35: Distance from nearest point on anterior border of flukes to notch; 36: Depth of notch between flukes.

verses ganivetades i un hematoma al costat dret del rostre.

Femella immadura. L.t.: 1.270 mm. Presentava paràsits interns. Contingut estomacal: becs de cefalòpodes (vegeu taula 4).

Material conservat: esquelet complet, paràsits i contingut estomacal (col·lecció Joan Mayol, Ciutat de Mallorca). Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977. Comunicant: Joan Mayol (Ciutat de Mallorca).

12. Embarrancat mort a la platja de Sitges (Garraf), 17 juny 1975. Fou examinat poc després; presentava diversos hematomes i talls al cap, i en el costat posterior esquerre hi havia senyals de dents.

Femella adulta (sexualment inactiva). L.t.: 1.865 mm. Pes 52 kg (vegeu taula 3). El contingut estomacal el constituïen becs de cefalòpodes de les famílies *Gonatidae*, *Sepiolidae* i de l'espècie *Loligo vulgaris* Lam. Presentava paràsits externs (vegeu taula 4). Material conservat: esquelet complet (dipositat al MZB, col. de la CCICHN). Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977. Comunicant: Guàrdia Civil de Sitges.

13. Embarrancat mort a la platja d'Orpesa (la Plana Alta), 6 desembre 1975. L'animal havia mort feia uns dos o tres dies.

Femella adulta: L.t.: 2.200 mm (vegeu taula 4).

Material conservat: crani i aletes pectorals (dipositat al MZB, col·lecció de la CCICHN).

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.

Comunicant: Guàrdia Civil d'Orpesa. 14. Trobat a Sant Pere Pescador (Alt Empordà), 10 gener 1976. Segons es va saber, l'animal hi va embarrancar el 15 desembre 1975, coincidint amb una forta marinada. Força deteriorat quan fou examinat.

TAULA 3. Pesos total i parcial de l'exemplar número 12.
Total and partial weights of the specimen number 12.

	Pes Weight	%
Total	52'00	100'00
Pulmons Lungs	1'64	3'15
Fetge Liver	1'50	2'88
Ronyons Kidneys	0'50	0'96
Estómac Stomach	0'61	1'17
Cor Heart	0'43	0'82

Sexe indeterminat. L.t.: 1.610 mm (vegeu taula 4).

Material conservat: esquelet complet (dipositat al MZB, col·lecció de la CCICHN).

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Jordi Sargatal (Figueres, Alt Empordà).

Tursiops truncatus (Montagu 1821); molar.

15. Trobat l'esquelet a la platja de la Punta del Fangar, delta de l'Ebre (Baix Ebre), 31 desembre 1974.

Sexe desconegut.

Material conservat: crani (dipositat al MZB, col·lecció de la CCICHN).

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Albert Masana (Barcelona).

16. Trobat mort a la platja de Punta Negra, Calvià (illa de Mallorca), 18 gener 1975. Ja feia uns quants dies que era mort, i podria tractar-se d'un animal que pocs dies abans havia estat capturat al cap de Cala Figuera (Calvià), mort i abandonat el cadàver a alta mar.

Masclé. L.t.: 2.650 mm (vegeu taula 4).
Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicants: Francesc Avellà i Jesús R. Jurado (Maó, illa de Menorca).

17. Crani trobat a les maresmes del Gualdquivir, juliol 1975. Fou trobat sense musculatura i semblava força vell.

Sexe desconegut.

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Xavier Ferrer (Barcelona).

18. Exemplar embarrancat a la platja de Castelldefels (Baix Llobregat), agost 1975. Les restes foren enterrades i una tempesta les deixà al descobert vuit mesos després. Se li prengueren les dades el 22 abril 1976, quan el cadàver conservava encara força musculatura, bé que li faltaven totes les aletes.

Sexe indeterminat. Longitud de les restes examinades: 2.140 mm (cal afegir-hi la longitud de l'aleta caudal, que mancava).

Material conservat: crani, mitja mandíbula i una vèrtebra (dipositat al MZB, col·lecció de la CCICHN).

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Emili Esteve (Barcelona).

19. Exemplar trobat a la platja de Bada-

lona (Barcelonès), en avançat estat de descomposició, el 7 setembre 1975.

Sexe indeterminat. L.t.: 2.930 mm (vegeu taula 4).

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Ajuntament de Badalona.

20. Restes de l'esquelet trobats a la platja del Salinar, Tarragona (Tarragonès), 8 novembre 1975.

Sexe desconegut.

Material conservat: mandíbula inferior dreta, un omòplat, una costella i un disc intervertebral (dipositat al MZB, col·lecció de la CCICHN).

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: Francesc Calvet (Barcelona).

21. Crani trobat a la Punta de la Banya, Delta de l'Ebre (Baix Ebre), 9 desembre 1975.

Sexe desconegut.

Material conservat: el crani, al qual mancava una branca mandibular (dipositat al MZB, col·lec. de la CCICHN).
Comunicants: Ramon Coll, Salvador Filella i Esteve Grau (Barcelona).

Globicephala melaena (Traill 1809); cap d'olla.

22. Embarrancat mort a Liencres (Astúries), 21 abril 1974.

Femella adulta. L.t.: 5.100 mm.

Bibliografia: CENDRERO, 1976.

Comunicants: Orestes Cendrero (Santander) i Jacint Nadal (Barcelona).

23. Trobat a la platja de Motril (Granada), 25 setembre 1975.

Femella. L.t.: 4.050 mm.

Comunicant: Juan C. Rey (Màlaga).

24. Capturat a Torrevieja (Baix Segura), 30 setembre 1975. L'animal fou vist a una zona de poca fondària (3 m) a la platja de la Marina, on realitzà nombroses aparicions a la superfície; al capvespre era a menys de 100 metres de la costa i fou capturat en un indret poc profund (1 m); restà agonitzant durant dotze hores a la platja. Hom va fer un examen ocular sense que es detectessin signes de patologia interna.

Sexe indeterminat. L.t.: uns 4 metres.

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.
Comunicant: C. Montenat (París).

TAULA 4. Dentició d'alguns exemplars.
Dentition of some specimens.

		N	4	8	9	10	11	12	13	14	16	19	27
Mandíbula superior	Esquerra Left			44	38	37	35	39	37	39		19	
Upper jaw	Dreta Right			42	38	40	35	38	38	38		20	
Mandíbula inferior	Esquerra Left	18	42	37	36	35	36			39	22	20	4
Lower jaw	Dreta Right	18	43	38	37	36	37	37	37	38	22	21	4

N: número de l'exemplar (number of the specimen); 4: *Physeter macrocephalus*; 8: *Delphinus delphis*; 9-14: *Stenella coeruleoalba*; 16, 19: *Tursiops truncatus*; 27: *Grampus griseus*.

Grampus griseus (Cuvier 1812); cap d'olla gris.

25. Embarrancat l'hivern del 1974 a una platja de la població Rincón de la Victoria, pròxima a Màlaga. Fou examinat poc després.
Femella adulta.

Comunicant: Julio Rivas (Albinyana, Baix Penedès).

26. Observació en alta mar, en el trajecte entre Barcelona i l'illa de Mallorca (aproximadament 40°25' nord i 2°10' est) efectuada el juliol 1974. Es tractava d'un grup de deu a dotze exemplars. Es dirigien en direcció sud, i estigueren una hora entretinguts prop de l'embarcació des de la qual es feia l'observació. La mar era en calma. Es van fer diverses fotografies.

Comunicant: Joan Puig (Barcelona).

27. Embarrancat ja mort a la platja de Garraf (Garraf), el febrer 1975. Pel que es va poder saber, ja feia uns quants dies que hi era quan fou localitzat, i segurament anà a parar a la platja arran d'una tempesta que hi va haver pocs dies abans. El mal estat de conservació impedí fer-ne un estudi més complet.

Femella. L.t.: 2.730 mm (vegeu taula 4).

Bibliografia: CASINOS & FILELLA, 1977.

Comunicant: Emili Esteve (Barcelona).

EXEMPLARS INDETERMINATS

28. Petit delfínid embarrancat a la platja de la Mola (illa de Formentera) entre l'abril i el maig de 1974. El cadàver fou dinamitat.

Comunicant: Josep Antoni Alcover (Ciutat de Mallorca).

29. Petit delfínid (*Stenella coeruleoalba* o *Delphinus delphis?*) capturat per una embarcació de pesca a unes 12-14 milles de Barcelona, el 19 juliol 1974. Fou comercialitzat en el Mercat Central del Peix de Barcelona.

Comunicant: Carles, patró de l'embarcació que el capturà.

30. Delfínid del qual es trobaren restes en el port d'es Canonge (illa de Mallorca), el setembre 1974.

Comunicant: Josep Antoni Alcover (Ciutat de Mallorca).

31. Delfínid (*Tursiops truncatus?*) embarrancat en el coll d'en Rabassa, Ciutat de Mallorca (illa de Mallorca), la quarta setmana de gener 1975. Segons els observadors, mesurava entre els 2 i 2,5 metres.

32. Petit delfínid embarrancat a cala Galdana (illa de Menorca), el 12 febrer 1975.

33. Cetaci embarrancat a Torrevieja (Baix Segura), el 30 setembre 1975.

Comunicant: C. Montenat (París).

34. Petit delfínid embarrancat a la platja

d'Alboraia (l'Horta), el 16 novembre 1975. Segons es va saber, mesurava entre els 2 i 3 metres.

Comunicant: Ajuntament d'Alboraia i Guàrdia Civil del Cabanyal.

DISCUSSIÓ

Les espècies trobades per la Comissió de Cetologia de la Institució Catalana d'Història Natural al llarg dels anys 1974 i 1975 havien estat incloses en la seva totalitat com a representants de la fauna cetològica de l'Estat espanyol per FILELLA & XAMPENY (1974), CASINOS & FILELLA (1975, 1977), CASINOS & VERICAD (1976) i d'altres. Presentem un total de trenta-quatre citacions, que corresponen a les vuit espècies següents: molar (set), dofí ratllat (sis), catxalot (cinc), cap d'olla (tres), cap d'olla gris (tres), rorqual comú (una), balena de Cuvier (una) i dofí comú (una); set exemplars no han estat determinats. Hi ha vint-i-nou casos d'embarrencaments, quatre captures i una observació a alta mar. De tota manera, les dades que presentem resten molt lluny de la manca de interès que això podria fer pensar, car en algunes ocasions canvien la situació de l'espècie de què es tracti; tal és el cas del dofí comú i del dofí ratllat.

Segons CASINOS & FILELLA (1977), la situació del dofí comú ha de reconsiderar-se, ja que tan sols tenim notícia d'un exemplar (el número 8). Recentment (gener 1978, A. Casinos, *in verbis*) s'han fet observacions d'aquesta espècie en la zona de Màlaga, i sabem d'un embarrencament a la mateixa zona (J. C. Rey, comunicació personal) i vuit a la costa mediterrània francesa (DUGUY, 1977).

Pel que fa referència a les citacions de dofí ratllat, *Stenella coeruleoalba* (Meyen 1833), les dades són també importants. Els sis exemplars estudiats corresponen tots a la mar Mediterrània. Aquest nombre ens indica que a l'actualitat aquesta espècie és molt corrent, si bé fins no fa gaire no s'havia assenyalat d'una manera clara la seva presència a les nostres costes (BREE *et al.*, 1969; MÖRZER BRUYN, 1974; CASINOS & VERICAD, 1976; CASINOS & FILELLA, 1977), així com en zones veïnes (BUSNEL *et al.*, 1968; PILLERI & KNUCKEY, 1969; FRASER & NOBLE, 1970; ROBINEAU, 1972; CASINOS & VERICAD, 1976; DUGUY, 1977); totes aquestes referències representen un nombre molt escàs

d'exemplars. Es podria pensar, doncs, que el dofí ratllat fos erròniament classificat com a dofí comú, del qual existeixen bastants restes i citacions. Però en els museus revisats, les restes de dofí comú són efectivament de dofí comú, i existeix poca informació de restes antigues de dofí ratllat. En aquest sentit, sabem d'un crani que es troba al Muséum d'Histoire Naturelle de Perpinyà (Rosselló) sense localitat ni data (A. Casinos, *in verbis*), i de l'holotip d'un dofí descrit per Loche, *sub nomine Delphinus mediterraneus* (LOCHE 1860), *Revue et Magasin de zool.*, p. 475, pl. 22, fig. 2, *in fide* LOCHE (1867), i dipositat al Museu d'Història Natural d'Algèria segons HERSHKOVITZ (1966). Aquest darrer autor inclou *D. mediterraneus* Loche com a sinònimia d'un dels nou dofins que ell admet per al gènere *Stenella*; per contra, i vista la descripció de LOCHE (1867), nosaltres pensem que podria tractar-se d'una sinònimia de *Stenella coeruleoalba* Meyen; en tot cas, en les dues interpretacions es considera que no és un *Delphinus*. Per a altres citacions antigues de dofí ratllat en la mar Mediterrània consulteu FRASER (*in* BUSNEL *et al.*, 1968), ROBINEAU (1972), i HERSHKOVITZ (1966).

Pel que fa referència a la zona nord de la Península Ibèrica, la situació recent del dofí ratllat no és comparable.

Les freqüències mensuals dels varaments segueixen la distribució donada per CASINOS & FILELLA (1977).

CONCLUSIÓ

Per tot el que hem dit, i segons les dades que fins ara hem analitzat, podem dir que la situació de les diferents espècies esmentades per CASINOS & VERICAD (1976) continua sent vàlida, a excepció del dofí ratllat i del dofí comú. De la primera espècie ja s'havia assenyalat la necessitat de reconsiderar la seva situació (CASINOS & VERICAD, 1976); CASINOS & FILELLA (1977), i avui podem dir que el dofí ratllat és abundant en la zona mediterrània.

Quant al dofí comú, ja hem assenyalat que CASINOS & FILELLA (1977) van indicar la necessitat de reconsiderar també la situació d'aquesta espècie. D'acord amb les dades que abans hem discutit, podem deixar de considerar-lo com a molt abundant i incloure'l en el grup dels comuns.

L'espècie més abundosa és el molar, se-

guida pel dofí ratllat, la qual cosa sembla estar d'acord amb la seva estratificació a partir de la costa.

Agraïments

Agraïeix al Dr. Adrià Casinos els seus consells per a l'elaboració d'aquest recull, així com la lectura crítica de l'original. També a tots els membres de la Comissió de Cetologia la confiança que han dipositat en mi. Així mateix, a Alicia San Miguel per la traducció del resum a l'anglès. Finalment, a tots aquells que han enviat les seves dades per incloure-les en aquest treball.

BIBLIOGRAFIA

- BERZIN, A. A. 1972. *The Sperm Whale*. Israel Program for Scientific Translations. Jerusalem.
- BREE, P. J. H. VAN, R. MIZOULE & G. PETIT. 1969. Sur trois spécimens de *Stenella euphrosyne* (Gray, 1846) (Cetacea, Delphinidae) de Méditerranée (région de Banyuls-sur-Mer, France). *Vie Milieu*, 20 (2-A): 447-459.
- BUSNEL, R.-G., G. PILLERI & F. C. FRASER. 1968. Notes concernant le dauphin *Stenella styx* Gray 1846. *Mammalia*, 32 (2): 192-203.
- CASINOS, A. & FILELLA, S. 1975. Primer recull anual (1973) de la Comissió de Cetologia de la Institució Catalana d'Història Natural. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 39 (Sec. Zool., 1): 5-26.
- CASINOS, A. & FILELLA, S. 1977. Les cétacés de la Méditerranée espagnole: état actuel de nos connaissances. *Rapp. Comm. int. Mer Médit.*, 24 (5): 31-33.
- CASINOS, A. & VERICAD, J.-R. 1976. The cetaceans of the Spanish coasts: a survey. *Mammalia*, 40 (2): 267-289.
- CENDRERO, O. 1976. Aparición de cetáceos varados en las playas de Santander. *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 74: 183-184.
- COMMITTEE ON MARINE MAMMALS (American Society of Mammalogists, K. S. NORRIS, ed.). 1971. Standardized methods for measuring and recording data on the smaller cetaceans. *J. Mammal.*, 42 (4): 471-476.
- DUGUY, R. 1977. Notes on the Small Cetaceans off the Coasts of France. *Rep. Int. Whal. Comm.*, 27: 500-501.
- FILELLA, S. & XAMPENY, J. 1974. La comisión de cetología en el seno de la «Institució Catalana d'Història Natural». *Inm. y Ciencia*, 7: 7-30.
- FRASER, F. C. & NOBLE, B. A. 1970. Variation of pigmentation pattern in Meyen's Dolphin, *Stenella coeruleoalba* (Meyen). *Investigations on Cetacea, II*: 147-163.
- HERSHKOVITZ, PH. 1966. Catalog of Living Whales. *U.S. National Museum Bulletin*, 246: VIII+258.
- LOCHE, J. 1867. *Histoire Naturelle des Mammifères*. Paris, 123 pàgs. Apud. *Exploration scientifique de l'Algérie pendant les années 1840, 1841, 1842* (Sciences Physiques [Zoologie]).
- MÖRZER BRUYNIS, W. F. J. 1974. On sight-records of the Euphrosyne dolphin, *Stenella coeruleoalba* (Meyen, 1833), in the Mediterranean. *Mammalia*, 38 (3): 503-507.
- PILLERI, G. & KNUCKEY, J. 1969. Behaviour Patterns of some Delphinidae observed in the Western Mediterranean. *Z. Tierpsychol.*, 26: 48-72.
- ROBINEAU, D. 1972. Nouvelles données sur le dauphin *Stenella coeruleoalba* Meyen, 1833 (Cetacea Delphinidae). *Mammalia*, 36 (3): 521-529.